

Historia oświaty w Pińczycach

Streszczenie

Pierwsza wzmianka o początkach edukacji w Pińczycach pojawiła się w 1840 roku. Na przestrzeni lat, szkoła, jej lokalizacja oraz nauczyciele zmieniali się. Duży wpływ na kształt instytucji miały obie Wojny Światowe. Na początku lat 50-tych XX w. została wybudowana nowa placówka, której zabudowania są używane do dnia dzisiejszego. Szkoła kładzie nacisk na kształcenie swoich uczniów w duchu tradycyjnych i patriotycznych wartości. Na obecną chwilę jej mury opuściło prawie 3000 absolwentów.

Summary

The first mention of education in Pińczycze dates back to 1840. Over the years, the school, its location and its teachers have changed. Historical events, such as the First and Second World War, had a major impact on the institution. In the early 1950s, a new school facility was built and that building is still used today. The school puts emphasis on educating its pupils in the spirit of traditional and patriotic values. As of today, almost 3000 graduates have left its walls.

Słowa kluczowe: Pińczycze, szkolnictwo, szkoła, historia szkolnictwa

Keywords: Pińczycze, education, school, history of education

Ważną rolę w życiu społeczeństwa Pińczyc odgrywała i odgrywa szkoła, która jest nie tylko placówką oświatową, ale również ośrodkiem życia kulturalnego. Obecnie trudno jest ustalić jakie były początki oświaty w Pińczycach, w którym roku powstała szkoła. Informacje pośrednie pozwalają przypuszczać, że początki placówki szkolnej związane są z rodziną Bontanich oraz Stojowskich. Szkoły w tym okresie funkcjonowały bardzo słabo, a ich istnienie było możliwe dzięki darczyńcom.

10 marca 1840 roku zawarto kontrakt o nazwie „Szkółka” pomiędzy dziedziczką majątku Pińczycze Karoliną z Bontanich Jordan Stojowską a kapelanem księdzem Kamilem Fiechem, w którym jest mowa o obowiązkach nauczyciela i nadzorze kościelnym nad szkołą¹. Fakt, że w Pińczycach jest szkoła potwierdza

1 Archiwum Archidiecezjalne w Częstochowie, Akta Konsystarza Jeneralnego, sygn. II, 57, k. 47.

dziekan dekanatu siewierskiego ksiądz Józef Nieciąg². Jak pisze w swoich wspomnieniach przebywająca u kuzynostwa Maria z Mohrów Kietlińska w szeniu oświaty bardzo mocno zaangażowani byli mieszkający w dworze: panna M. Sosnowska, p. I. Sroczyński (niegdyś guwerner Kazimierza Stojowskiego) oraz ksiądz Lipski – reformat z Pilicy – miejscowy kapelan³.

Swoją siedzibę szkoła pierwotnie miała w zabudowaniach folwarcznych. Istnienie tej placówki potwierdza „Słownik geograficzny Królestwa Polskiego” z 1885 roku⁴. Co do uczących, pojawiają się nazwiska: Leonarda Sroczyńskiego, Józefa Rajewskiego i Mikołaja Przybyły. Ciekawe informacje zawiera „Kronika Szkolna – Schulchronik – Szkoły ogólnej jednoklasowej w Pińczycach”. Do 1916 roku zapisy wymieniają takich nauczycieli jak: Bąkiewicz, Warmuz, Syczewski, Tarko, Jan Zienkiewicz. Zajęcia odbywały się w budynku kupionym przez mieszkańców w 1908 roku po wielkim pożarze Pińczyc. Tarko w 1914 roku został powołany do wojska, w związku z czym działalność szkoły zamarła. W roku 1916 niemieckie władze okupacyjne postanowiły reaktywować zamknięte szkoły. Wynikało to prawdopodobnie z tego, że w Cesarstwie Niemieckim nauka była obowiązkowa, zarówno dla chłopców, jak i dziewcząt⁵. Po wznowieniu działalności szkoła dawała możliwość nauki w języku polskim. Należy jednak nadmienić, że w tamtych czasach nie wszyscy rodzice rozumieli potrzebę posyłania dzieci do szkoły- stąd wysoki poziom analfabetyzmu.

Inauguracja roku szkolnego w szkole wiejskiej odbywała się w zwykle w końcu listopada, koniec edukacji natomiast miał miejsce z początkiem marca, gdyż dzieci zmuszone były pomagać w pracach polowych. Naukę rozpoczynało kilkudziesięciu uczniów, a kończyło kilkunastu. Jak wspomina uczyący wtedy w Pińczycach p. Ociepka: „wraz z topniejącym śniegiem topniały również szeregi dzieci uczących się w szkole”⁶. Sytuacja uległa poprawie dopiero na początku lat 20-tych wraz z wprowadzeniem obowiązku szkolnego. Nie wiadomo dlaczego szkoła przerwała swoją działalność do wiosny 1920 roku (prawdopodobnie wynikało to z braku nauczyciela). 1 kwietnia z Ożarówic do Pińczyc została przeniesiona Zofia Jaworowska. Po jej przybyciu do szkoły

2 Tamże, k. 83-84, Pismo dziekana dekanatu siewierskiego do konsystorza jeneralnego diecezji kielecko-krakowskiej z dn. 26 listopada 1845 r.

3 M. z Mohrów Kietlińska, *Wspomnienia*. Kraków 1986, s. 224.

4 *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. Red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1885, T. 8, s. 167.

5 Archiwum Zespołu Szkół w Pińczycach (dalej AZSwP), Kronika Szkolna – Schulchronik – Szkoły ogólnej jednoklasowej w Pińczycach z lat 1916-1935, s. 1-2.

6 Tamże, s. 4.

zapisano się trzydzieścioro dzieci. Nauka trwała do 29 czerwca. W roku szkolnym 1920/1921 do szkoły uczęszczało 120 uczniów, a w następnym 98. Rok szkolny 1922/1923 rozpoczął się 1 września, ale niespodziewanie zakończył 1 października w związku z przejściem Z. Jaworowskiej do Granicy. Naukę uczniowie podjęli 1 stycznia 1923 roku, kiedy do Pińczyc z Zabijaka został przeniesiony Henryk Tazbir⁷. Rok 1923/1924 przyniósł szkole duże zmiany. Dzięki staraniom Rady Gminy i Dozoru Szkolnego- Inspektor Szkolny wyraził zgodę na zatrudnienie drugiego nauczyciela. 1 marca 1924 roku pracę w Pińczycach rozpoczęła Anna Oprychówna. Powstał wtedy piąty oddział, ale ze względu na małą ilość pomieszczeń nauka musiała odbywać się na dwie zmiany: klasy III, IV i V do południa, klasy I i II po południu. Zajęcia rozpoczynały się o 8:00, a kończyły o 18:00⁸.

W roku szkolnym 1925/1926 utworzono szósty oddział, w związku z czym władze gminne zmuszone były wynająć do nauki pomieszczenia w prywatnym domu Stanisława Ślęzaka. 22 kwietnia 1926 roku dziatwa szkolna witała wraz z kierownikiem szkoły wizytującego parafię po raz pierwszy od czternastu lat biskupa częstochowskiego – dra Tadeusza Kubinę. W okresie wakacyjnym nastąpiły dla szkoły w Pińczycach duże zmiany. W wyniku ustalania nowej sieci szkolnej zlikwidowano 1-klasową szkołę w Zabijaku i szkołę prywatną w Hucie Szklanej, włączając uczęszczające tam dzieci do placówki w Pińczycach⁹. 1 sierpnia nastąpiła również zmiana kierownika szkoły, Henryka Tazbira, którego przeniesiono do Maczek w gminie olkusko-siewierskiej – zastąpił Józef Sołtysik¹⁰. Dzięki jego zaangażowaniu oraz dobrej współpracy z władzami gminy i rodzicami powoli polepszały się warunki nauki. Stale powiększa się księgozbiór biblioteki szkolnej, przybywa pomocy naukowych (m.in. zakupiona zostaje maszyna do szycia). Członkowie dozoru szkolnego (Adolf Hetmańczyk, Stanisław Ślęzak, Adam Grząś, Antoni Machura, Franciszek Uchnast, Jan Kamiński, Andrzej Uchnast) starali się angażować mieszkańców do drobnych napraw i remontów¹¹.

7 Tamże, s. 7-8.

8 Tamże, s. 9.

9 Tamże, s. 14.

10 Tamże, s. 15. W czasie okupacji Józef Sołtysik (pseudonim „Pióro”) działał w konspiracji, szkolił swoich byłych uczniów w posługiwaniu się bronią i przygotowywał do walki z okupantem. Po wojnie został kierownikiem szkoły w Toporowicach, równocześnie był informatorem działającej na tym terenie walczącej z władzą ludową grupy Władysława Musialika pseudonim „Bolesław”. Aresztowany przez służbę bezpieczeństwa. Po wyjściu z więzienia do pracy w oświacie już nigdy nie wrócił.

11 Tamże, s. 8-20.

W roku szkolnym 1929/1930 placówka staje się szkołą 6-cio klasową z językiem obcym (język niemiecki)¹².

7 marca 1932 roku kierownik szkoły wraz z nauczycielami podjęli decyzję o zakupie sztandaru; sfinansowanego z zysku ze sklepiku szkolnego (prowadzonego od 1926 roku)¹³. Uroczystość przekazania sztandaru odbyła się 26 czerwca 1932 roku przy udziale uczniów, rodziców, nauczycieli, władz gminy i zaproszonych gości. Ojcami chrzestnymi byli:

- 1 para - Pan Artur Meklemburg - inżynier z Huty Starej z Panią Martą Sikorską- nauczycielką z Kozięglówek,
- 2 para - Pan Adolf Hetmańczyk - sekretarz gminy w Pińczycach z Panią Marią Meklemburg - inżynierową z Huty Starej,
- 3 para - Pan Franciszek Żak - przemysłowiec ze Strzemieszyc z Panią Magdaleną Łabuś z Pińczyc,
- 4 para - Pan Józef Będkowski z Panią Antoniną Ślęzak z Pińczyc¹⁴.

Sztandar poświęcił proboszcz parafii Pińczyce - ks. Ludwik Klepaczewski. Po nabożeństwie wszyscy przeszli na plac szkolny, gdzie nastąpiło wbicie pamiątkowych gwoździ (w liczbie 94) i przekazanie sztandaru pocztowi. Składał się on z: Antoniego Strzeleckiego - ucznia klasy VI, Heleny Ociepki - uczennicy klasy VI i Heleny Juda z klasy V¹⁵.

W latach 30-tych w szkole w Pińczycach dosyć często dochodziło do zmian wśród uczących nauczycieli, m.in. w 1931 roku pracę rozpoczęła Benigna Jędrzejec; w 1935 Helenę Wandrasz zastąpił Wilhelm Schimsheimer (zginął w 1940 roku w Katyniu¹⁶), a w 1936 roku za W. Schimsheimer i Helenę Matusik przychodzą Stanisław Mykała i Antoni Bulanda¹⁷.

12 Tamże, s. 20.

13 AZSwP, Księga Protokołów nr 1 za okres od 3 września 1929 r. do 24 czerwca 1949 r. (dalej KP1), Protokół z posiedzenia zwyczajnego Rady Pedagogicznej Szkoły Powszechnej w Pińczycach z dn. 7 marca 1932 r.

14 AZSwP, Księga pamiątkowa szkoły w Pińczycach, s. 3-4.

15 Tamże, s. 24.

16 W Katyniu został zamordowany nie tylko podporucznik rezerwy Wilhelm Stefan Schimsheimer Jr. 24 września 1901 r. w Krakowie w latach 1935-1936 nauczyciel szkoły powszechnej w Pińczycach, ale również porucznik rezerwy Jan Stępel syn Józefa i Franciszki z Ociepków, urodzony 26 stycznia 1900 r. w Pińczycach, powiat zawierciański. Członek POW. W 1920 służył w 277 pp. Absolwent kursów pedagogicznych w Pszczynie (1924). Kierownik szkoły w Łagiewnikach. Absolwent SPRPiech. nr 2. Por. mianowany 19 marca 1939 r. Należał do 73 pp. Żonaty z Heleną z Bielów, miał córki Danutę i Zofię.

17 AZSwP, Księga Protokołów nr 1.

W tym samym roku zachodzą wydarzenia, które dają nadzieję na poprawę warunków nauki. Stan budynków szkolnych w Pińczycach i innych miejscowościach gminy był fatalny. Sytuacja ta została opisana w jednej z zagłębiowskich gazet w artykule: „*Szkoły rudery - beznadziejny stan budynków szkolnych we wsi zagłębiowskiej*”¹⁸. Dziennikarz pisał m.in.: „Z Dziewek przejdźmy do stolicy gminy, do wsi Pińczyce. Szkoła tu rozrzucona jest w 3-ch punktach, w jednym budynku stanowiącym własność gminy, sale są ciasne, ciemne, wilgotne, sufity podparte drągami w obawie przed zawaleniem się i przygnieceniem dzieci w czasie nauki. Niezbędne ubikacje grożą lada chwila zawaleniem się, nie nadają się zupełnie do użytku szkoły. Piece żelazne nie mogą ogrzać sali wystarczająco.”.

Efektem tej krytyki była uchwała mieszkańców gromad wsi Pińczyce i Zabijaka z 18 października 1936 roku.

Odpis

PROTOKÓŁ

Z zebrania gromad wsi Pińczyce i wsi Zabijak stanowiących jeden obwód szkolny Pińczyce odbytego w dniu 18 października 1936 roku w lokalu szkolnym w Pińczycach pod przewodnictwem sołtysa wsi Pińczyce, p. Andrzeja Będkowskiego.

Połączone gromady w ilości 170 osób, mających prawomocność uchwalają dobrowolnie co następuje 140 głosami.

- 1. My niżej podpisani mieszkańcy wsi Pińczyce, Szklana Huta, Podżarze, Zabijak, Buczyna, Wilczy-Krzak, Brynica postanawiamy w roku 1937 rozpocząć budowę szkoły powszechnej w Pińczycach i w tym celu przekazujemy dobrowolnie grunt obszar 1¹/₂ morgi, wartości 1500 złotych na wyłączną własność szkoły.*
- 2. Przekazujemy 800 zł., które mamy z polowania.*
- 3. Przekazujemy wszystkie pieniądze otrzymane z wydzierżawienia polowania w przyszłym roku.*
- 4. Uchwalamy przeznaczyć 50% szarwarku, wykonanego w bieżącym roku na cele gminne, ogólnej wartości 1300 zł.*
- 5. Uchwalamy dobrowolnie przeznaczyć 1 złoty z hektara, co stanowi wartość 1400 zł.*

18 Archiwum autora, Dokumenty Urzędu Gminy w Pińczycach - Dział Gospodarki gminnej - oświata, kultura i sztuka, Pismo Inspektora Szkolnego Sosnowieckiego Teodora Czajkowskiego do Zarządu gminy w Pińczycach.

6. *Uchwalamy, aby powyższe sumy były ściągane przez wybrany Komitet Budowy Szkoły.*

Na tym zebranie zakończono i protokół po przeczytaniu i zrozumieniu przez wszystkich podpisano.

Sekretarz

Przewodniczący

140 podpisów

Uwaga: Ogólna suma przekazana na budowę szkoły wynosi 6200 zł słownie (sześć tysięcy dwieście złotych)

Własnoręczność podpisów stwierdza

Sołtys wsi Pińczycze

Pińczycze dnia 18-X-1936¹⁹.

W związku z kłopotami finansowymi gminy uchwał tych do wybuchu wojny nie udało się zrealizować.

Trudne warunki lokalowe nie zniechęcały nauczycieli i uczniów w realizacji procesu nauczania i wychowania. W szkole rozpoczęła działalność samorząd szkolny (1932), otwarto świetlicę dla młodzieży pozaszkolnej (1934), dobre wyniki miało SKO (w 1938 roku 174 członków i 610 złotych oszczędności). Młodzież wielokrotnie brała udział w akcjach sadzenia drzew (posadzono ich kilkaset). W 1935 roku przeprowadzono zbiórkę na budowę kopca Józefa Piłsudskiego²⁰, a w roku szkolnym 1938/39 na Fundusz Obrony Narodowej (FON). Zebrano wtedy 51 zł 67 gr, 900 kg żelaza, 5 kg miedzi, 20 szt. srebrnych monet i 43 szt. miedzianych, dwie srebrne obrączki oraz 1 złoty pierścionek²¹.

Wybuch wojny zakłócił funkcjonowanie szkoły. Ze względu na działania wojenne rok szkolny rozpoczął się 30 września²². W planach nauczania nie uwzględniono historii i geografii na skutek zarządzenia Starosty Powiatu Zawiercie. Ostatniej klasyfikacji dokonano 20 grudnia 1939 roku²³. Następnie

19 Archiwum autora - Protokół z zebrania gromad wsi Pińczycze i wsi Zabijak z dnia 18 października 1936 r. (odpis).

20 AZSwP, Kronika Szkolna, s. 17-27.

21 AZSwP, KP1, Protokół z konferencji Rady Pedagogicznej publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Pińczycach odbytej w dn. 16 czerwca 1939 r.

22 AZSwP, KP1, Protokół z konferencji Rady Pedagogicznej publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Pińczycach odbytej dn. 30 września 1939 r.

23 AZSwP, KP1, Protokół z konferencji Rady Pedagogicznej publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Pińczycach odbytej dn. 20 grudnia 1939 r.

działalność dydaktyczna w pełnym tego słowa znaczeniu została zawieszona. 1 kwietnia 1940 roku zwolniono z pracy zamężną nauczycielkę, w Pińczycach była to Benigna Bulanda. W nocy z 5/6 listopada 1940 roku aresztowani zostali wszyscy nauczyciele- mężczyźni i osadzeni w więzieniu w Zawierciu, później w Lublińcu. Stamtąd wywieziono ich na roboty przymusowe w okolice Wrocławia i Legnicy. Z Pińczyc aresztowano kierownika szkoły Józefa Sołtysika oraz Antoniego Bulandę²⁴. Ten ostatni wrócił i wraz z żoną Benigną starał się zorganizować zajęcia dzieciom i młodzieży; Benigna prowadziła tajne nauczanie od 1940 do 1945 roku. Natomiast Józef Sołtysik nie kontynuował kariery nauczyciela; zajął się werbowaniem młodych ludzi do konspiracji²⁵.

Po wyzwoleniu, które miało miejsce 20 stycznia 1945 roku szkoła rozpoczęła działalność w trudnych warunkach. 12 lutego nastąpiła inauguracja nowego roku szkolnego. Pełniącym obowiązki kierownika został Antoni Bulanda, który do pomocy miał 4 nauczycieli. Uczniowie w liczbie 210, zostali podzieleni na siedem oddziałów²⁶. Brakowało podręczników, lektur i pomocy naukowych. Nauczyciele angażowali się dodatkowo do zorganizowania kursów mających za zadanie uzupełnienie braków w wykształceniu tej grupy młodzieży, której naukę przerwała wojna. Warunki lokalowe uległy poprawie z dniem 1 maja 1945 roku dzięki zmontowaniu przez strażaków ponemieckiego baraku²⁷. Znajdowały się tam trzy sale lekcyjne. W 1948 roku dzięki staraniom mieszkańców i władz gminy rozpoczęła się budowa budynku nowej szkoły, „w ciągu roku szkolnego obywatele gromady zwieźli: piasek, cegłę; nabyli i zlasowali wapno oraz rozpoczęli prace przy fundamentach własnymi siłami. Obecnie zaś korzystają z pomocy Funduszu Odbudowy Szkół (FOS). Praca idzie w przyspieszonym tempie, prowadzona z zapałem przez tutejszych mieszkańców²⁸.

Dzięki wspólnemu wysiłkowi całej społeczności naukę w nowym budynku uczniowie rozpoczęli już w 1949 roku. Szkołę wyposażono nie tylko dzięki funduszom z budżetu gminy; pomocy FOS, ale również dzięki ofiarności członków Gminnej Spółdzielni. Równocześnie trwały prace związane z budową boiska sportowego, otoczenie obsadzono drzewami i krzewami owocowymi, urządzono

24 J. Wiśniewska, *Dzieje miasta i gminy Koziegłowy*, Katowice 1996, s. 139-140.

25 Zob. *Almanach ziemi koziegłowskiej 2006*, Katowice 2006, s. 97.104, K. Machura, *Wspomnienia wojenne Franciszka Machury*

26 AZSwP, KP1, Protokół z konferencji Rady Pedagogicznej publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Pińczycach odbytej dn. 12 lutego 1945 r.

27 Archiwum Ochotniczej Straży Pożarnej w Pińczycach, Książka kasowa i majątkowa, s. 13.

28 AZSwP, KP1, Protokół z konferencji Rady Pedagogicznej publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Pińczycach odbytej dn. 22 czerwca 1948 r.

ogródek szkolny. Organizowano zajęcia pozalekcyjne: koła przedmiotowe i chór. Aktywnie działały takie organizacje jak: PCK, ZHP, OHP, FOS i SKO²⁹.

W celu zapewnienia możliwości zatrudnienia coraz lepszych nauczycieli w 1952 roku rozpoczęto budowę Domu Nauczyciela, która zakończyła się w 1956 roku³⁰. W czerwcu 1957 roku budynek szkoły został otynkowany. W tym samym czasie rozpoczęto również starania o nadanie szkole imienia Tadeusza Kościuszki. Wojewódzki Wydział Oświaty prosił Radę Pedagogiczną i rodziców jednak odrzucił. Stało się to w okresie, kiedy szkoła zaczęła uzyskiwać coraz lepsze wyniki w nauczaniu i wychowywaniu dzieci. Dowodem na to były wysokie oceny pokontrolne oraz nagrody pieniężne i rzeczowe przyznawane przez władze powiatowe i wojewódzkie.

Równocześnie nauczyciele szkoły aktywnie pracowali na rzecz środowiska lokalnego organizując dokształcanie dla dorosłych poprzez Uniwersytet Powszechny i Towarzystwo Szkoły Świeckiej. Prowadzone były również: kursy kroju i szycia, gotowania oraz szkolenia z ekonomiki rolnictwa. Pedagodzy sprawowali również opiekę nad świetlicą gromadzką³¹. Rok szkolny 1966/1967 to pierwszy rok funkcjonowania ośmioklasowej szkoły podstawowej. To również prezentacja dorobku szkoły w radiu i telewizji. 11 października 1966 uczniowie i nauczyciele gościli w Pińczycach ekipę telewizyjną z Katowic. Natomiast 14 grudnia Polskie Radio Katowice nadało reportaż z życia społeczności szkolnej pt. „Zielona szkoła”. Wszyscy przyjeżdżający do Pińczyc byli przede wszystkim zaskoczeni tym, w jaki sposób urządzono otoczenie szkoły oraz ogródek szkolny z bardzo dużą ilością drzew i krzewów; różnych roślin ozdobnych i użytkowych.

15 listopada 1969 roku w szkole odbyła się podniosła uroczystość „40-lecie pracy nauczycielskiej kierownika szkoły Antoniego Bulandy”. Połączono ją ze zjazdem absolwentów placówki³². W tym samym roku z inicjatywy rodziców i przy znaczącym wsparciu finansowym Gromadzkiej Rady Narodowej (GRN) rozpoczęto budowę Sali gimnastycznej. Ukończono ją w 1972 roku, co w sposób znaczący wpłynęło na polepszenie zajęć z wychowania fizycznego.

29 AZSwP, Księga Protokołów nr 2 za okres od 28 sierpnia 1949 r. do 31 marca 1953 r., Księga Protokołów nr 3 za okres od 15 kwietnia 1953 r. do 27 stycznia 1955 r., Księga Protokołów nr 4 za okres od 1 marca 1955 r. do 27 stycznia 1959 r.

30 Archiwum autora, Dokumentacja budowy domu nauczyciela w Pińczycach.

31 AZSwP, Księga Protokołów nr 5 za okres od 15 kwietnia 1959 r. do 2 lipca 1963 r.

32 Tamże, Zaproszenie na zjazd, fotografie z uroczystości (autor brał udział osobiście w występach artystycznych dzieci i młodzieży).

Również w roku 1972 nastąpiła zmiana na stanowisku kierownika szkoły, Antoniego Bulandę odchodzącego na emeryturę zastąpiła Jolanta Będkowska. Ponadto rozpoczęły się przygotowania do przekształcenia szkoły w Zbiorczą Szkołę Gminną. W 1973 roku dyrektorem ZSG został mgr Stanisław Kopeć. W skład ZSG wchodziło 19 oddziałów szkolnych, 2 świetlice i 4 oddziały przedszkolne:

- SP Pińczyce: 12 oddziałów szkolnych, świetlica oraz oddział przedszkolny.
- Filia- SP Huta Stara: 2 oddziały szkolne, oddział przedszkolny.
- Filia- SP Markowice: 2 oddziały szkolne, oddział przedszkolny.
- Filia- SP Winowno: 3 oddziały szkolne, świetlica, oddział przedszkolny.

Zmiany organizacyjne spowodowały znaczący wzrost ilości uczniów, jak i uczących ich nauczycieli. Wymusiły również potrzebę zorganizowania dożywiania; przede wszystkim dla dzieci dojeżdżających. W związku z tym w szkole urządzono kuchnię i stołówkę.³³

W 1976 roku, w efekcie reformy administracyjnej i włączeniem obszaru gminy Pińczyce do gminy Koziegłowy ZSG zmienia nazwę na Zbiorczą Szkołę Podstawową (ZSP). Modyfikacje te odbiły się niekorzystnie, szczególnie w kwestii dofinansowania remontów budynku i utrzymania go w stanie zapewniającym właściwą realizację procesu dydaktycznego. Mimo tego, iż od 1973 roku w szkole uczyło się rokrocznie ponad 200 uczniów plany rozbudowy placówki zostały przesunięte na nieokreślony termin. Praktycznie prawie do końca lat osiemdziesiątych szkoła działała w systemie dwuzmianowym.

W 80-tych latach w ZSP Pińczyce prężnie działały takie organizacje jak: ZHP, PCK, LOK, LOP, SKO. Uczniowie rozwijali swoje zainteresowania w kołach: matematycznym, fizycznym, recytatorskim i języka rosyjskiego. Liczne były sukcesy w olimpiadach przedmiotowych na szczeblu gminnym i wojewódzkim. Rokrocznie organizowano kilkanaście wycieczek szkolnych w różne części Polski³⁴.

Rok szkolny 1991/1992 przyniósł placówce spore zmiany, na emeryturę odszedł mgr Stanisław Kopeć. Na stanowisko dyrektora szkoły po raz pierwszy

33 AZSwP, Księga Protokołów nr 8 za okres od 8 listopada 1971 r. do 21 czerwca 1974 r., Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej Zbiorczej Szkoły Gminnej w Pińczycach z dn. 24 sierpnia 1973 r.

34 AZSwP, Księga Protokołów nr 12 za okres od 21 czerwca 1982 r. do 29 marca 1984 r.; Tamże, Księga Protokołów nr 13 za okres od 26 kwietnia 1984 r. do 28 czerwca 1986 r.; Tamże, Księga Protokołów nr 14 za okres od 30 sierpnia 1986 r. do 20 czerwca 1988 r.; Tamże, Księga Protokołów nr 15 za okres od 29 czerwca 1988 r. do 22 kwietnia 1991 r.; Tamże, Księga Protokołów z zebrań komitetu rodzicielskiego od 15 sierpnia 1977 r. do 26 stycznia 1985 r.

zorganizowano konkurs, w czasie którego RP szkoły reprezentowali Alina Mizera i Krzysztof Machura. W wyniku postępowania konkursowego funkcję dyrektora powierzono Agacie Bańce³⁵. Następną zmianą było zaktywizowanie rodziców do udziału w życiu szkoły. Dzięki ich wydatnej pomocy urządzono szatnie, wymieniono oświetlenie, pomalowano ściany na korytarzach, wyremontowano toalety i CO oraz naprawiono część uszkodzonego w trakcie wichury pokrycia dachowego.

W roku szkolnym 1992/1993 do placówki przestali uczęszczać uczniowie z Krusina i Markowic. Również w 1993 roku szkoła rozpoczęła organizację festynów wiosennych mających na celu prezentację swoich osiągnięć, jak i integrowanie się ze środowiskiem lokalnym.

6 listopada 1998 roku w Pińczycach odbyło się spotkanie nauczycieli z tułejszej placówki oraz SP Mysłów i SP Huta Stara z wizytatorem Kuratorium Oświaty w Częstochowie Magdaleną Wszolek oraz konsultantem WOM Częstochowa - Elżbietą Doroszuk dotyczące reformy oświaty³⁶. W tym samym roku uczniowie osiągnęli sporo sukcesów w konkursach, m.in. zajmując I i II miejsce w „Przeglądzie Pieśni Żołnierskiej i Patriotycznej”, wygrali punktację generalną w Gminnych Igrzyskach Sportowych, a Kamil Machura został laureatem wojewódzkiego konkursu przedmiotowego z historii.

W roku szkolnym 1999/2000 w gminie Koziegłowy zaczęła funkcjonować nowa sieć szkolna związana z wprowadzeniem wcześniej wspomnianej reformy. Uchwałą Rady Gminy i Miasta Koziegłowy utworzono dwa gimnazja w Koziegłowach i Lgocie Górnej oraz dwie ich filie: w Cynkowie i Pińczycach³⁷.

Sytuacja ta nie satysfakcjonowała nauczycieli, jak i rodziców dzieci uczęszczających do szkoły w Pińczycach. Tym bardziej, że w roku szkolnym 2000/2001 placówce podporządkowano szkołę podstawową w Hucie Starej, która stała się tym samym punktem filialnym. Na przełomie roku 2002 i 2003

35 Archiwum Urzędu Gminy i Miasta Koziegłowy (dalej: AUGiMK). Teczka akt osobowych Agaty Bańki- pismo częstochowskiego Kuratora Oświaty Włodzimierza Kolmana o powierzeniu funkcji dyrektora, s. 29.

36 AZSwP, Księga Protokołowa nr 20 za okres od 15 października 1998 r. do 16 sierpnia 1999 r., Protokół z połączonej konferencji szkoleniowej rad pedagogicznych szkół podstawowych w Pińczycach, Starej Huty i Mysłowa.

37 AUGiMK, Zbiór uchwał Rady Gminy i Miasta Koziegłowy w 1999 roku, od numeru 30 do numeru 125, kadencja 1998-2002. Uchwała numer 42/IX/99 Rady Gminy i Miasta w Koziegłowach z dnia 27 marca 1999 r. w sprawie: ustalenia planu sieci publicznych gimnazjów; Uchwała nr 53/IX/99 Rady Gminy i Miasta w Koziegłowach z dnia 27 marca 1999 w sprawie: ustalenia granic obwodów szkół podstawowych.

społeczność lokalna rozpoczęła starania o utworzenie w Pińczycach samodzielnego gimnazjum. 18 lutego 2003 roku w szkole w Pińczycach odbyło się spotkanie z burmistrzem Jackiem Ślęczką³⁸, którego rezultatem była uchwała Rady Gminy i Miasta Kozięgłowy o utworzeniu w Pińczycach Zespołu Szkół³⁹. Dyrektorem została mgr Agata Bańka. Od 2007 roku funkcję tę pełni mgr Joanna Sularz⁴⁰.

W ostatnich latach w znaczącym stopniu poprawie uległy warunki do nauki i wszechstronnego rozwoju uczniów. Było to możliwe dzięki zaangażowaniu dyrekcji, nauczycieli, rodziców, a przede wszystkim władz gminnych. Dokonano gruntownego remontu budynków; wymieniono centralne ogrzewanie, pokrycie dachu oraz ocieplono ściany. Przy szkole wybudowano boisko wielofunkcyjne i bieżnię oraz urządzono plac zabaw i siłownię zewnętrzną⁴¹.

W latach 2010-2013, w Zespole Szkół w Pińczycach realizowano dwa duże projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego. Były to:

1. Projekt: „Nauki ścisłe w zakresie lokalnym- sukces uczniowski w wymiarze globalnym” (na kwotę 266 tys 840 zł) w okresie od 1 lutego 2010 do 31 stycznia 2012 roku,

2. Projekt: „Wiedza, wsparcie z EFS-u- oto droga do sukcesu” (na kwotę 487 tys 805 zł) w okresie od 1 września 2011 do 31 stycznia 2013 roku⁴².

Dzięki pozyskanym funduszom uczniowie nie tylko poszerzali swoją wiedzę i umiejętności w czasie dodatkowych lekcji, ale uczestniczyli również w warsztatach, plenerach oraz wycieczkach krajowych i zagranicznych. Projekty

38 Archiwum autora, Odpis protokołu ze spotkania burmistrza GiM Kozięgłowy Jacka Ślęczki z rodzicami uczniów szkoły w Pińczycach z dnia 18 lutego 2003 r.

39 AUGiMK, Zbiór uchwał Rady Gminy i Miasta Kozięgłowy 2003 r., kadencja 2002-2006. Uchwała nr 58/V/2003 Rady Gminy i Miasta w Kozięgłowach z dnia 28 lutego 2003 r. w sprawie: powołania Zespołu Szkół z siedzibą w Pińczycach. Zbiór uchwał Rady Gminy i Miasta Kozięgłowy 2007 r., od numeru 19 do numeru 69, kadencja 2006-2010. Uchwała nr 64/IX/2007 Rady Gminy i Miasta w Kozięgłowach z dnia 25 maja 2007 r., w sprawie: zmiany uchwały nr 58/V/2003 Rady Gminy i Miasta w Kozięgłowach z dnia 28 lutego 2003 r. w sprawie: utrzymania Zespołu Szkół z siedzibą w Pińczycach.

40 AUGiMK, Zbiór zarządzeń Burmistrza GiMK za 2007 r., Zarządzenie Burmistrza Gminy i Miasta Kozięgłowy nr 80/2007 z dnia 20 sierpnia 2007 r. w sprawie: powierzenia stanowiska dyrektora Zespołu Szkół w Pińczycach Pani mgr Joannie Sularz.

41 Budowę boiska rozpoczęto w listopadzie 2007 r., natomiast termomodernizację w sierpniu 2008. Ta ostatnia inwestycja została w znacznym stopniu dofinansowana przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

42 AZSwP, Dokumentacja projektu nr POKL. 09.01.02-24-193/09; dokumentacja projektu nr POKL 09.01.09-24-160/10-00.

umożliwiły również urządzenie w szkole nowoczesnych pracowni: językowej, humanistycznej, przyrodniczej i chemiczno-fizycznej.

W ramach programu „Comenius – uczenie się przez całe życie” wychowankowie Zespołu Szkół brali udział w trzech projektach. W ramach, których nawiązano współpracę ze szkołami z Turcji, Włoch, Rumunii, Czech, Niemiec, Słowacji i Węgier⁴³.

W 2014 roku pod trwały zarząd szkoły został przekazany budynek po byłym urzędzie gminy w Pińczycach⁴⁴. Został on poddany gruntownej modernizacji. W chwili obecnej znajdują się w nim dwa oddziały przedszkolne, biblioteka oraz dwie sale muzyczne. Odbywają się w nich próby Młodzieżowej Orkiestry Dętej i grupy mażorettek w skład których wchodzi w większości uczniowie Zespołu Szkół.

Bardzo ważną składową w pracy szkoły jest kształtowanie postaw prospołecznych i patriotycznych poprzez organizowanie spotkań ze znanymi ludźmi oraz konkursów o zasięgu powiatowym i ogólnopolskim.

Społeczność szkolna gościła między innymi pisarzy: Wandę Chotomską, Joannę Papuzińską, Andrzeja Kalinina; aktorów: Marka Perepeczko i Artura Barcisia; zdobywcę dwóch biegunów Jasia Melę oraz więźniarkę obozu w Ravensbrück dr Wandę Półtawską.

Od 2011 roku organizowany jest powiatowy konkurs „Nie zadawałajcie się miernotą” pod patronatem Centrum Myśli Jana Pawła II z Warszawy. Natomiast od 2012 roku odbywa się ogólnopolski konkurs historyczno-literacki „Polskie więźniarki w Ravensbrück” pod honorowym patronatem dr Wandy Półtawskiej. Podsumowanie tego konkursu co roku odbywa się w Auli bł. Jakuba Strzemię przy ul. Franciszkańskiej w Krakowie. Laureaci nagradzani są m.in. wycieczką do Ravensbrück, a ich prace są wydawane są w formie publikacji książkowej⁴⁵.

Rok szkolny 2017/2018 stawia przed szkołą w Pińczycach nowe wyzwania. Mając na uwadze jej historie sięgającą XIX wieku miejmy nadzieję, że

43 AZSwP, Dokumentacja projektu „Comenius- uczenie się przez całe życie”.

44 Budynek po byłym urzędzie gminy w Pińczycach (działka nr ew.560) został przekazany w trwałą zarząd Zespołowi Szkół decyzją nr GR 6844 z dnia 2 czerwca 2014 r.

45 *I Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück”*. Red. J. Sularz. Pińczyce 2012; *II Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück”*. Red. J. Sularz. Pińczyce 2013; *III Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück”*. Red. J. Sularz. Pińczyce 2014; *IV Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück”*. Red. J. Sularz. Pińczyce 2015; *V Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück”*. Red. J. Sularz. Pińczyce 2016.

uczniowie i nauczyciele stawiają czoła wszelkim trudnościom i będą kontynuować jej historię.

Aneks

Tabela 1. Kierownicy i dyrektorzy szkoły w Pińczycach

Lata urzędowania	Imię i nazwisko
1911 – 1914?	Tarko
1916 – 1919	Jan Zienkiewicz
1 IV 1920 – 1 X 1922	Zofia Jaworowska
1 I .1923 – 31 VII 1926	Henryk Tazbir
1 VIII 1926 – 20 XII 1939	Józef Sołtysik
12 II 1945 – 31 VIII 1972	Antonii Bulanda
1 IX 1972 – 31 VIII 1973	Jolanta Będkowska
1 IX 1973 – 31 VIII 1991	Stanisław Kopeć
1 IX 1991 – 31 VIII 2007	Agata Bańka
1 IX 2007 – nadal	Joanna Sularz

Tabela 2. Nauczyciele i uczniowie Szkoły Powszechnej w Pińczycach w latach 1929-1939

Rok szkolny	Ilość nauczycieli	Ilość uczniów ogółem	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Kl. VII
1929/30	4(+1*)	216	35	31	48	63	23	16	-
1930/31	4(+1)	196	43	36	31	38	32	16	-
1931/32	4(+1)	200	47	32	34	35	32	20	-
1932/33	4(+1)	206	43	39	37	34	33	20	-
1933/34	4(+1)	216	52	38	38	39	30	19	-
1934/35	4(+1)	227	40	40	43	41	36	27	-
1935/36	4(+1)	245	37	41	47	44	42	34	-
1936/37	4(+1)	248	38	36	42	51	42	39	-
1937/38	4(+1)	278	48	38	35	43	55	42	27
1938/39	5(+1)	265	46	49	35	45	53	40	27
1939/40	5(+1)	288	34	48	50	38	51	39	28
1940-1945	Zajęcia dydaktyczne nie odbywały się								

*katecheta

Źródło: AZSwP, Księga Protokołów nr 1 za okres od 3 września 1929 roku do 24 czerwca 1949 roku.

Tabela 3. Nauczyciele i uczniowie Szkoły Podstawowej w Pińczycach w latach 1945-1973

Rok szkolny	Ilość nauczycieli	Ilość uczniów ogółem	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Kl. VII	Kl. VIII
1945	5(+1*)	213	78	29	45	29	20	12	-	
1945/46	6(+1)	217	30	77	39	39	30	12	-	
1946/47	Brak danych			40	38	64	36	30	-	
1947/48	4(+1)	228	20	40	38	64	36	30	-	
1948/49	5(+1)	214	21	23	41	38	56	20	15	
1949/50	6	208	28	20	22	42	34	45	17	
1950/51	6	204	24	25	21	26	37	34	37	
1951/52	6	186	23	25	21	26	21	43	27	
1952/53	6	176	12	23	25	22	27	30	33	
1953/54	7	159	22	11	24	25	23	28	26	
1954/55	6	159	35	20	12	29	22	19	22	
1955/56	6	171	38	35	18	18	25	20	17	
1956/57	5	194	39	38	36	17	20	27	17	
1957/58	6	207	35	36	39	36	22	17	22	
1958/59	7	219	40	36	36	42	33	19	13	
1959/60	6	242	42	42	33	36	42	30	17	
1960/61	6	268	24	44	41	35	33	38	28	
1961/62	7	268	34	46	44	40	37	33	35	
1962/63	7	266	34	32	46	42	40	33	29	
1963/64	8	242	25	32	30	46	41	38	30	
1964/65	8	235	25	26	30	32	47	42	33	
1965/66	8	224	28	25	27	27	34	44	39	
1966/67	10	231	30	28	25	27	29	33	45	14**
1967/68	10	234	24	30	27	26	26	29	31	41
1968/69	9	212	20	27	28	27	28	24	31	27
1969/70	10	201	20	24	25	29	27	26	22	28
1970/71	9	197	27	22	25	23	31	25	25	19
1971/72	10	193	22	25	22	26	24	28	26	20
1972/73	14	184	17	23	24	24	25	22	27	22

*katecheta

**od 1966 szkoła staje się szkołą ośmioklasową

Źródło: AZSwP, Księgi Protokołów z lat 1945-1973, Projekty organizacyjne szkoły.

Tabela 4. Nauczyciele i uczniowie Zbiorczej Szkoły Gminnej w Pińcach w latach 1973-1976

Rok szkolny	Ilość nauczycieli	Ilość uczniów ogółem	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Kl. VII	Kl. VIII
1973/74	11	174	20	20	22	25	23	23	18	23
1974/75	24	272	9	20	19	23	51	61	43	46
1975/76	20	256	11	8	20	19	49	48	61	40

Źródło: AZSwP, Księgi Protokołów z lat 1973-1976, Projekty organizacyjne szkoły.

Tabela 5. Nauczyciele i uczniowie Zbiorczej Szkoły Podstawowej w Pińcach w latach 1976-1992

Rok szkolny	Ilość nauczycieli	Ilość uczniów ogółem	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Kl. VII	Kl. VIII
1976/77	24	266	18	10	8	20	43	55	43	59
1977/78	26	240	18	18	10	8	47	42	54	43
1978/79	26	267	23	19	26	32	32	49	39	47
1979/80	22	268	37	22	19	38	34	31	48	39
1980/81	19	257	23	36	21	34	36	33	30	44
1981/82	26	223	28	17	30	32	23	31	32	30
1982/83	16	241	33	28	18	42	30	21	38	29
1983/84	19	264	18	32	29	24	41	33	29	38
1984/85	22	274	42	19	33	36	33	40	43	28
1985/86	20	282	33	41	19	34	35	36	48	42
1986/87	20	265	22	32	41	19	33	37	41	40
1987/88	22	271	27	23	32	44	19	34	55	37
1988/89	19	278	20	27	23	31	43	18	62	54
1989/90	19	276	30	20	27	28	34	40	38	59
1990/91	23	265	27	29	20	35	27	35	57	35
1991/92	20	272	22	29	28	20	36	25	56	56

Źródło: AZSwP, Księgi Protokołów z lat 1976-1992, Projekty organizacyjne szkoły.

Tabela 6. Nauczyciele i uczniowie Szkoły Podstawowej w Pińczycach w latach 1992-2004

Rok szkolny	Ilość nauczycieli	Ilość uczniów ogółem	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Kl. VII	Kl. VIII
1992/93	19	223	31	21	29	28	20	27	21	46
1993/94	17	205	23	33	20	31	26	19	32	21
1994/95	19	202	19	22	31	21	28	27	25	29
1995/96	18	187	14	19	22	31	21	28	27	25
1996/97	18	179	17	14	19	22	31	21	28	27
1997/98	17	183	25	17	14	19	20	30	23	35
1998/99	18	172	17	25	17	14	19	20	37	23
1999/2000	17	172	20	17	25	17	15	19	-	37
2000/2001	22	216	34	27	24	35	24	23	-	-
2001/2002	22	166	22	34	27	24	35	24	-	-
2002/2003	21	162	17	22	34	29	24	36	-	-
2003/2004	24	145	19	17	21	34	30	24	-	-

Źródło: AZSwP, Księgi Protokołów z lat 1992-2004, Projekty organizacyjne szkoły.

Tabela 7. Nauczyciele i uczniowie Zespołu Szkół w Pińczycach w latach 2003-2017

Rok szkolny	Ilość nauczycieli	Ilość uczniów ogółem	Szkoła Podstawowa						Gimnazjum		
			I	II	III	IV	V	VI	I	II	III
2003/2004	23	197	17	14	11	21	31	26	25	33	17
2004/2005	23	204	16	14	12	21	34	30	24	34	19
2005/2006	25	200	13	17	14	16	22	33	26	26	33
2006/2007	25	186	14	13	17	19	16	22	32	27	26
2007/2008	27	177	14	15	14	18	18	16	22	33	27
2008/2009	26	181	15	14	19	19	24	18	17	24	31
2009/2010	27	185	27	20	14	20	19	23	20	19	23
2010/2011	27	186	24	27	20	14	20	19	24	20	18
2011/2012	30	178	11	25	26	20	14	20	19	24	19
2012/2013	28	186	26	12	25	27	19	14	21	19	23
2013/2014	27	178	17	26	12	25	29	18	15	20	16
2014/2015	26	189	29	17	26	12	25	28	18	14	20
2015/2016	27	197	27	29	17	26	12	25	28	19	14
2016/2017	29	185	15	26	30	17	25	12	27	27	16

*do 2007 szkoła nosiła nazwę Zespół Szkół z siedzibą w Pińczycach

Źródło: AZSwP, Księgi Protokołów z lat 2003-2017, Projekty organizacyjne szkoły.

Bibliografia

I. Archiwa

1. Archiwum Archidiecezjalne w Częstochowie
Akta Konsystarza Jeneralnego, sygn. II, 57
2. Archiwum Ochotniczej Straży Pożarnej w Pińczycach
Książka kasowa i majątkowa
3. Archiwum prywatne Krzysztofa Machury
Dokumentacja budowy domu nauczyciela w Pińczycach
Dokumenty Urzędu Gminy w Pińczycach- Dział Gospodarki gminnej-
oświata, kultura i sztuka
Odpis protokołu ze spotkania burmistrza GiM Koziegłowy Jacka Ślęczki
z rodzicami uczniów szkoły w Pińczycach z dnia 18 lutego 2003 roku
Pismo Inspektora Szkolnego Sosnowieckiego Teodora Czajkowskiego do
Zarządu gminy w Pińczycach
Protokół z zebrania gromad wsi Pińczyce i wsi Zabijak z dnia 18 paździer-
nika 1936 roku (odpis)
4. Archiwum Urzędu Gminy i Miasta Koziegłowy
Teczka akt osobowych Agaty Bańki
Zbiór uchwał Rady Gminy i Miasta Koziegłowy z 1999 roku
Zbiór uchwał Rady Gminy i Miasta Koziegłowy z 2003 roku
Zbiór uchwał Rady Gminy i Miasta Koziegłowy z 2007 roku
Zbiór zarządzeń Burmistrza GiMK za 2007 roku
5. Archiwum Zespołu Szkół w Pińczycach
Dokumentacja projektu „Comenius- uczenie się przez całe życie”.
Dokumentacja projektu nr POKL. 09.01.02-24-193/09; dokumentacja pro-
jektu nr POKL 09.01.09-24-160/10-00
Kronika Szkolna – Schulchronik – Szkoły ogólnej jednoklasowej w Piń-
czycach z lat 1916-1935
Księga pamiątkowa szkoły w Pińczycach
Księgi Protokołów z lat 1929-2017

II. Źródła drukowane

Kietlińska M. z Mohrów (1986), *Wspomnienia*. Kraków.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich (1885), red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, T. 8, Warszawa.

III. Opracowania

Almanach ziemi kozięgłowskiej 2006, Katowice 2006, s. 97.104, K. Machura, *Wspomnienia wojenne Franciszka Machury*

I Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück” (2012), red. J. Sularz, Pińczyce.

II Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück” (2013), red. J. Sularz, Pińczyce.

III Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück” (2014), red. J. Sularz, Pińczyce.

IV Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück” (2015). red. J. Sularz, Pińczyce.

V Ogólnopolski Konkurs Historyczno- Literacki „Polskie więźniarki w Ravesbrück” (2016), red. J. Sularz, Pińczyce.

Wiśniewska J. (1996), *Dzieje miasta i gminy Kozięgłowy*, Katowice.

II. MATERIAŁY

